

हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-147

1 19.03.2024 मंगलवासरः वि.सं. २०८० फाल्गुणशुक्लपक्षः दशमी चैत्र ०६ प्रविष्टांशः
Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

2

हिमाचलसहितं ६ राज्यानां गृहसचिवानां निवृत्तये आदेशः निर्वाचनात् पूर्व निर्वाचनायोगस्य कार्यविधिः

महाकवि-कालिदासस्य जीवनाधारितं कालिदासकीर्तनम् नाटकस्य पालिताणायाम् प्रस्तुतिः

॥ महाभारतकथा ॥ दुःशासनस्य मृत्योरनन्तरम् अर्जुनस्य कर्णेन सह प्रत्यक्षं युद्धम् प्रारभत्।

प्रमुखाः वार्ताः

हरितचिह्ने शेयरविपणः इत्यस्य समापनम्; सेन्सेक्सः १०५ अंकैः बलिष्ठः, निफ्टी २२,०५० अंकैः पारे अभवत्

(हिमसंस्कृतवार्ताः - दिलीपः (नादौनम्) अस्थिरव्यापारस्य मध्ये मार्चमासस्य १८ दिनाङ्के भारतीयशेयरविपणः किञ्चित् लाभं प्राप्य हरितरूपेण समाप्ताः अभवन् । यत्र सेन्सेक्सः १०५ अंकैः वर्धितः तत्रैव निफ्टी २२,०५० इति स्तरमागत्य स्थगितः अभवत् । अस्मात् कारणात् शेयरविपणौ निवेशकानां धनप्राप्तौ ३८,००० कोटिरूप्यकाणां वृद्धिः अभवत् । मिडकैप्, स्मॉलकैप् च इत्येतयोः व्यापारः समरूपः एव अभवत् । यत्र क्षेत्रीयसूचकाङ्के धातुः, आटो, फार्मा, वस्तुनां च शेयरेषु वृद्धिः एव अभवत् । अपरपक्षे च सूचनाप्रौद्योगिकी-उपभोक्तृ-स्थायि-वस्तुनाम् अपि तीव्रा न्यूनता अभवत् ।

व्यापारस्य अन्ते बी०एस०ई० सेन्सेक्सः ७२,७४८.३४ इति मूल्ये समाप्तः, यत् १०४.९१ अंकाः अथवा ०.१४% अधिकः अभवत् । यत्र एन०एस०ई० इत्यस्य ५०-शेयर-सूचकाङ्कः निफ्टी २२,०५१.१५ इति स्तरेण आगत्य समाप्तः, यत् २७.८० अंकैः अथवा ०.१३% अधिकं अभवत् ।

सुवर्ण रजतश्च सोमवासरे दिल्ली-बुलियन-विपण्यां सुवर्णस्य मूल्यं १० रुप्यकैः किञ्चित् न्यूनमागत्य प्रतिदशग्रामं ६६,१४० रुप्यकाणि यावत् अभवत् । अस्मिन्नेव काले रजतस्य अपि मूल्यं १०० रुप्यकैः नीचैः आगत्य ७७,००० रुप्यकाणि प्रतिकिलोग्रामं यावत् न्यूनं अभवत् ।

सुभाषितम्

शैले शैले न माणिक्यं मौक्तिकं न गजे गजे। साधवो न हि सर्वत्र चन्दनं न वने वने॥

भावार्थः- प्रत्येक पत्थर माणिक्यं नहीं होता, प्रत्येक हाथी में मुक्ता नहीं होता, प्रत्येक स्थान में साधु नहीं होते और प्रत्येक वन में चन्दन वृक्ष नहीं होते। अर्थात् सद्गुण दुर्लभ होते हैं।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम् जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र. पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

"लामितिये" इत्यस्य दशमः संस्करणः सेशेल्स-नगरे आरभ्यते

(हिमसंस्कृतवार्ताः प्रवीणकुमारः)

भारतीयसेना-सेशेल्स-रक्षाबलयोः संयुक्तसैन्य-अभ्यासस्य दशम-संस्करणस्य लामितिये अद्य सेशेल्स-नगरे आरभ्यम्। द्विवार्षिकः संयुक्तः अभ्यासः मार्चमासस्य १८ तः २७ पर्यन्तं भविष्यति। अस्य उद्देश्यं शान्तिरक्षणकार्यक्रमेषु द्वयोः देशयोः सेनयोः मध्ये सामञ्जस्य स्थापनम् अस्ति। दशदिनानि यावत् चलितस्य संयुक्तव्यायामस्य मध्ये क्षेत्रप्रशिक्षणं, युद्धचर्चा, व्याख्यानानि, प्रदर्शनानि च अन्वितानि सन्ति। लामितिये इत्यस्य अर्थः क्रियोल्भाषायां 'मैत्री' इति। २००१ तमे वर्षात् प्रथमः अभ्यासः सेशेल्स-देशे अभवत्। सम्भाव्य-संकटानां निवारणाय उभयपक्षः संयुक्तप्रशिक्षणं, योजनां, सामरिकव्यायामान् च करिष्यति। एतदतिरिक्तं अत्याधुनिकसाधनानाम् अपि उपयोगः, प्रदर्शनं च भविष्यति।

व्लादिमीर् पुतिन् पञ्चमवारं राष्ट्रपतिनिर्वाचने ऐतिहासिकं विजयं पञ्जीकृतवान्

रूसस्य राष्ट्रपतिः व्लादिमीर् पुतिन् पञ्चमवारं राष्ट्रपतिनिर्वाचने ऐतिहासिकं विजयं पञ्जीकृतवान्। पुतिन् महोदयः स्वस्य पूर्वनिर्धारितनिर्वाचनविजयस्य स्वागतं कृतवान्, तस्य विषये देशस्य विश्वासस्य, आशायाः च प्रतीकम् इति उक्तवान्। ८० प्रतिशतेषु प्रान्तेषु ८७ प्रतिशतं मतं सः प्राप्तवान् अस्ति। अनेन सह सः षड्वर्षाणां कृते अपि राष्ट्रपतिः भविष्यति। अन्येषां अभ्यर्थीनां मतं ५ प्रतिशतात् न्यूनं प्राप्तम् इति निर्वाचनाधिकारिणः अवदन्। राष्ट्रपतिनिर्वाचने साम्यवादी प्रत्याशी निकोलाई खरितोनोवः द्वितीयः, नूतनः प्रत्याशी व्लादिस्लाव दवान्कोवः तृतीयः च अभवत्। अनेन विजयेन पुतिन् महोदयः जोसेफ् स्टालिनं अतिक्रम्य रूसस्य दीर्घकालं यावत् राष्ट्रपतिः अभवत्।

निर्वाचनम्- आचारसंहितायाः अतिक्रमणं महार्घं भविष्यति, १०० पलात्मकेषु भविष्यति कार्यविधिः

हिमसंस्कृतवार्ता-

शिमला।

लोकसभानिर्वाचनकाले (२०२४) निर्वाचनायोगः आदर्शाचारसंहितायां उल्लङ्घनस्य उपालम्भानां निराकरणं १०० मिनट मध्ये करिष्यति। अस्मिन् काले निर्वाचन-आयोगस्य दलम् उपालम्भानां निराकरणं करिष्यति तथापि उपालम्भस्य निराकरणे कृतस्य कार्यस्य विषये अपि सूचयिष्यति। अस्य कृते निर्वाचन-आयोगेन सामान्यजनानाम् कृते सीविजिल- अनुप्रयोगस्य (cVIGIL app) मार्गेण उपालम्भं दातुं सुविधा प्रदत्ता अस्ति। एतेन माध्यमेन मतदातारः गृहे उपविश्य आदर्शाचारसंहितायां उल्लङ्घनस्य उपालम्भं दातुं शक्नुवन्ति। गतविधानसभायां cVIGIL app इत्यस्य सफलतां दृष्ट्वा निर्वाचन-आयोगेन लोकसभानिर्वाचनेषु अपि अस्य अनुप्रयोगस्य अधिकं उपयोगः कर्तुं निर्णयः कृतः। गृहे उपविश्य एप्-माध्यमेन जनाः उपालम्भं दातुं शक्नुवन्ति। अस्य अनुप्रयोगस्य माध्यमेन कोऽपि उपालम्भकर्ता छायाचित्रं अथवा विडियो-सन्देशं प्रेषयित्वा स्वस्य उपालम्भस्य पञ्जीकरणं कर्तुं शक्नोति। निर्वाचनायोगेन अस्य अनुपु मार्गेण प्राप्तस्य उपालम्भस्य निराकरणाय १०० मिनटात्मकः समयः निर्धारितः अस्ति। एतादृशी परिस्थितौ इदानीं जनाः गृहे उपविश्य निर्वाचनसम्बद्धान् उपालम्भान् कर्तुं शक्नुवन्ति। तेषां कार्यालयं गत्वा उपालम्भं दातुं न प्रयोजनं भविष्यति।

हिमाचलप्रदेशविधानसभानिर्वाचनम्- २०२२ मध्ये कुलम् १७७९ उपालम्भाः प्राप्ताः, येषु १०१३ उपालम्भाः cVIGIL अनुप्रयोगस्य माध्यमेन प्राप्ताः। एवं कार्यं करिष्यति cVIGIL अनुप्रयोगः अस्मिन् अनुप्रयोगे उपालम्भः आगच्छति एव। एषः उपालम्भः तत्क्षणमेव सम्बन्धितक्षेत्रे नियोजितस्य निर्वाचन-आयोगस्य दलस्य समीपं गच्छति। स्थानस्य समीपस्थं दलं तत्क्षणमेव स्थानं प्राप्य कार्यं करोति। अनुप्रयोगः ज्ञास्यति यत् वाहनं कर्तव्यक्षेत्रात् बहिः अस्ति वा cVIGIL इत्यस्य माध्यमेन निर्वाचनायोगः कार्यालयात् एव सर्वेषां वाहनानां उपरि अपि दृष्टिम् स्थापयति। अस्य अन्तर्गतं प्रत्येकस्मिन् वाहने जीपीएस स्थापितं अस्ति, यत् अनुप्रयोगेन सह सम्बद्धम् अस्ति। एतेन ज्ञायते यत् किमपि वाहनम् स्वस्य कर्तव्यक्षेत्रात् बहिः गच्छति वा इति। यदि एतत् लभ्यते तर्हि तत्क्षणमेव सम्बन्धित-अधिकारिणः दूरभाषेण सूचिताः भवन्ति।

प्रधानमन्त्री मोदी लोकसभानिर्वाचनस्य शंखनादम् कृतवान्, तेलङ्गानाप्रदेशे काङ्ग्रेस-बीआरएस-इत्येतयोः उपरि कृतम् आक्रमणम्

(हिमसंस्कृतवार्ताः प्रवीणकुमारः)

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना सोमवासरे तेलङ्गानानगरे लोकसभानिर्वाचनस्य निर्वाचनप्रचारस्य आरम्भः कृतः। भारतगठबन्धनं लक्ष्यं कृत्वा मतदातृभ्यः मतदानं कर्तुं आह्वानं कृत्वा काङ्ग्रेस-भारतराष्ट्रसमित्याः पराजयार्थम् आग्रहं कृतवान्। पीएम मोदी निजामाबाद-संसदीय निर्वाचनक्षेत्रस्य जगतियाल इत्यत्र 'विजय संकल्पसभा' इति जनसभां सम्बोधयन् तेलंगानायां भारतीयजनतापक्षस्य वर्धमानस्य लोकप्रियतायाः विषये बलं दत्तवान्। सः तेलङ्गाना-प्रदेशस्य विकासाय भाजपा-पक्षे मतदानं कर्तुं जनान् आग्रहं कृतवान्। प्रधानमन्त्री विश्वासं प्रकटितवान् यत् तेलङ्गाना-प्रदेशस्य जनाः

क्षेत्रस्य विकासाय ममई -मासस्य अपि सः जनस्य ध्यानं १३ दिनाङ्के भाजपा-पक्षे मतदानं आकर्षितवान्। प्रधानमन्त्रिणा निजामशर्करा-अपि आशां प्रकटितवान् यत् संयंत्रस्य अवरुद्धिकरणस्य जूनमासस्य ४ दिनाङ्के विषये अपि निर्वाचनपरिणामे सम्बोधितः। रेलमार्गस्य, मार्गस्य च विकासस्य प्रतिज्ञां कृत्वा आगामिदशकस्य कृते तेलङ्गाना-नगरस्य प्रगतेः विषये पुनः ध्यानं दातव्यम् इति प्रतिज्ञां कृतवान्। तेलङ्गानाप्रदेशे भाजपा काङ्ग्रेस-बीआरएस-इत्येतयोः पराजयं भविष्यति इति सः सविश्वासेन उक्तवान्। मोदीमहोदयः सत्तां धारयितुं न अपितु जनकल्याणस्य प्रति दलस्य उपेक्षायाः आलोचनां कृतवान्। प्रतिबद्धतायाः उपरि बलं दत्तवान्। सः काङ्ग्रेस-बीआरएस-मूल्ये ६,००० रुप्यकात् ३०,००० इत्येतयोः उपरि भ्रष्टाचारस्य रुप्यकाणि यावत् आरोपं कृत्वा उत्तरदायीत्वं दातुं प्रतिज्ञां कृतवान्। महती वृद्धिः अभवत् इति विषये

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम् जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र. पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

हिमाचलसहितं ६ राज्यानां गृहसचिवानां निवृत्तये आदेशः निर्वाचनात् पूर्व निर्वाचनायोगस्य कार्यविधिः

प्रशासकं च इकबालसिंहचहलं निर्वाचनकार्यात् मुक्तं कर्तुं अपि आदेशः दत्तः। अवधेयं वर्तते यत् आयोगेन उत्तरप्रदेशः, बिहारः, गुजरातः, हिमाचलप्रदेशः, उत्तराखण्डः, झारखण्डः च इत्येतेषां प्रदेशानां सर्वकारेभ्यः वर्तमानगृहसचिवान् निवृत्तये आदेशः दत्तः। तेषां स्थाने आयोगस्य निरीक्षणे अन्ये अधिकारिणः नियुक्ताः भविष्यन्ति। सूत्रेषु उक्तं यत् आयोगेन मिजोरम- हिमाचलप्रदेशसर्वकारेभ्यः अपि स्वसामान्यप्रशासनिकविभागस्य सचिवानां परिवर्तनविषये निर्देशः निर्गताः। आयोगेन पश्चिमबङ्गसर्वकाराय पुलिसमहानिदेशकं राजीवकुमारं वर्तमानप्रभारत् निष्कास्य अनिर्वाचनकार्यं कर्तुं नियुक्तं कर्तुं आदेशः दत्तः। आयोगेन राज्यसर्वकारेण त्रयाणां पुलिसाधिकारिणां नामसूचीं प्रेषयितुं कथितं यत् तेषां स्थाने नियुक्तिं कर्तुं अधिकारीणः चयनं करणीयम्। अस्मिन् विषये कार्यविधिं पूर्णं कर्तुं राज्यसर्वकाराय गतसायं ५ वादनपर्यन्तं समयः दत्तः आसीत्।

अयोग्यविधायकैः सर्वोच्चन्यायालयात् आश्रयः न प्राप्तः, विधानसभा- अध्यक्षाय तथा निर्वाचनायोगाय सूचनापत्रम् निर्गतम्

हिमसंस्कृतवार्ता- नवदेहली। दलस्य सचेतनायाः उल्लङ्घनस्य कारणेन हिमाचलप्रदेश- विधानसभायाः अयोग्यानां षट्काङ्गसविधायकानां प्रकरणस्य सोमवासरे सर्वोच्चन्यायालये श्रवणम् अभवत्। यस्मिन् सर्वोच्चन्यायालयेन हिमाचलप्रदेशस्य विधानसभाध्यक्षस्य कुलदीपसिंहपठानियावर्यस्य कार्यालयात् षट्काङ्गसविद्रोहिणः अयोग्यतायाः विरुद्धं याचिकायां प्रतिक्रिया याचिता अस्ति।

अयोग्यविधायकाः विधानसभाकार्यविधौ भागं ग्रहीतुं न शक्यन्ति- सर्वोच्चन्यायालयः

सर्वोच्चन्यायालयेन एतदपि उक्तं यत् तेषां याचिकायाः निर्णयपर्यन्तं विद्रोही हिमाचलप्रदेशकाङ्गसविधायकानां मतदानं वा विधानसभाकार्यविधौ भागं ग्रहीतुं वा अनुमतिः न भविष्यति। अयोग्यविधायकानां सर्वोच्चन्यायालयात् स्थगितत्वं न प्राप्तम्। विधानसभा अध्यक्षाय सूचनापत्रम् निर्गतमस्ति। तदतिरिक्तं चतुर्सप्ताहान्तरे तेभ्यः उत्तरमपि प्राप्तम् अस्ति। एतत् एव न, रिक्तासनेषु उपनिर्वाचनं कर्तुं निर्वाचनायोगाय अपि सूचनापत्रम् निर्गतमस्ति। अस्मिन् प्रकरणे अग्रिमं श्रवणं मई ६ दिनाङ्के भविष्यति।

विधानसभाबजटसत्रे संसदीयकार्याणां मन्त्री हर्षवर्धनचौहानस्य उपालम्भं श्रुत्वा विधानसभासभापतिना एतेः विधायकाः अयोग्याः घोषिताः।

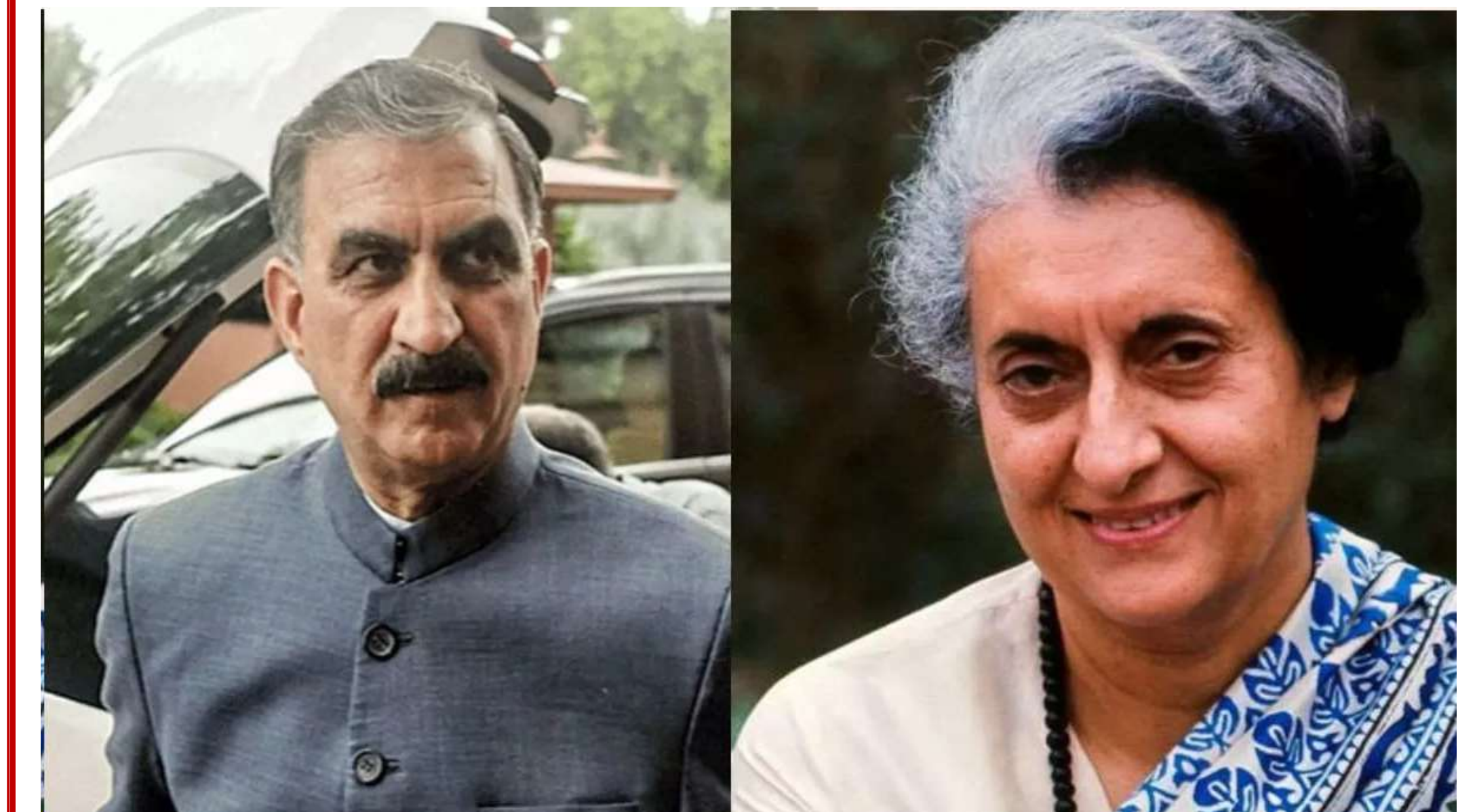
षट् रिक्तासनेषु भविष्यति उपनिर्वाचनम्

एते नेतारः सर्वोच्चन्यायालये विधानसभाध्यक्षस्य निर्णयस्य विरुद्धं आह्वानम् कृतवन्तः आसन्। सर्वोच्चन्यायालयेन गतविचारे तान् पृष्ठम् आसीत् यत् ते किमर्थं उच्चन्यायालयं न गताः, किमर्थं ते प्रत्यक्षतया सर्वोच्चन्यायालयम् आगताः इति। इदानीं शनिवासरे निर्वाचनायोगेन एतेषां विधायकानां विधानसभाक्षेत्राणि रिक्तानि इति मत्वा उपनिर्वाचनानि घोषितानि। जूनमासस्य प्रथमदिनाङ्के भवितुं शक्नुवन्तः संसदनिर्वाचनेन सह एतेषु क्षेत्रेषु अपि मतदानस्य समयसूची प्रकाशिता अस्ति। उभौ दलौ मंथनम् आरब्धवन्तौ, रणनीतिं परिवर्तयितव्या भविष्यति। सम्भवतः कोऽपि अवगतः नासीत् यत् लोकसभानिर्वाचन- २०२४ इत्यनेन सह षडासनेषु विधानसभा उपनिर्वाचनं घोषितं भविष्यति।

राज्यसभानिर्वाचने विधायकाः भाजपाप्रत्याशिनं मतदानं कृतवन्तः

अधुना काङ्ग्रेसदलं भाजपादलं च अस्य विषये मंथनं प्रारब्धवन्तौ। अभ्यर्थीनां चयनार्थं द्वयोः दलयोः परिश्रमं कर्तव्यं भविष्यति। अयोग्यतां प्राप्ताः काङ्ग्रेसविधायकाः राज्यसभानिर्वाचने भाजपाप्रत्याशिनं मतदानं कृतवन्तः आसन्। सार्धैकवर्षे कार्याभावात् ते रुष्टाः इति कथयन्ति। ते स्वक्षेत्रेषु स्थापिताः नेतारः सन्ति, तेभ्यः जनानां समर्थनं च वर्तते। एतेषु षट् निर्वाचनक्षेत्रेषु काङ्ग्रेसेन नूतनाः प्रत्याशिनः स्थापयितुं प्रवृत्ताः भविष्यन्ति, यदा तु भाजपायाः समक्षं आह्वानं वर्तते यत् तेभ्यः नामपत्रं दातव्यं वा गतनिर्वाचने पराजितस्य स्वस्य नेतुः विषये विश्वासो विधातव्यः वा। अस्मिन् विषये पक्षद्वयेन रणनीतयः सञ्जीकर्तुं आरब्धाः सन्ति।

आचारसंहितायां प्रवर्तनात् इन्दिरागांधी- प्रियभगिनी- सुखसम्मान- निधियोजनायाः प्रपत्रात् मुख्यमन्त्री इन्दिरागांधी च इत्येतयोः छायाचित्रे अपहृते

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला। लोकसभानिर्वाचनस्य आदर्श- आचारसंहितायाः प्रवर्तनात् इन्दिरागांधी- प्रियभगिनी- सुखसम्मान- निधियोजनायाः प्रपत्रात् मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः इन्दिरागांधी च इत्येतयोः चित्रे अपहृते। अस्याः योजनायाः अन्तर्गतं सर्वकारेण महिलाभ्यः मासिकं १५०० रूप्यकाणां वृत्तिदातुं प्रावधानं कृतम् अस्ति। अधुना तहसीलकल्याणकार्यालये छायाचित्ररहितानि प्रपत्राणि प्रस्तूयन्ते, परन्तु आचारसंहितायाः निवृत्त्यनन्तरमेव प्रकरणेषु अधिका कार्यविधिः भविष्यति।

योजनाप्रपत्रे इन्दिरागांधी-सुक्खुः इत्येतयोः छायाचित्रे आस्ताम्

कतिपयदिनानि पूर्व राज्यसर्वकारेण राज्ये सर्वत्र १८ वर्षाणाम् उपरि बालिकानां महिलानां च मासिकवृत्तिं १५०० रूप्यकाणि दातुं घोषणा कृता आसीत्। तदर्थं निर्गते प्रपत्रे मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः पूर्वप्रधानमन्त्री इन्दिरागांधी इत्येतयोः च छायाचित्रे आस्ताम्। महिलानां मध्ये आवेदनस्य उत्साहः वर्तते तथा च जन्मप्रमाणपत्रं, हिमाचलीप्रमाणपत्रम् इत्यादीनि प्रपत्राणि सञ्जीकर्तुं जिलाचिकित्सालयेषु अन्येषु स्थानेषु च जनसमूहः एकत्रितः अस्ति। इदानीम् आचारसंहितायां कार्यान्वयनानन्तरं योजनायाः प्रपत्राणि पूर्यितुं भ्रमः अभवत्, यतः निर्वाचन-आयोगेन २४ होराणामन्तः सर्वकारस्य प्रचारसम्बद्धं सामग्रीं हर्तुं आदेशः दत्तः आसीत् एतादृशे सति योजनाप्रपत्रे मुख्यमन्त्रिणः पूर्वप्रधानमन्त्रिणः च छायाचित्रकारणात् कार्यालये प्रपत्राणि गृहीतुं न शक्यते स्म।

जालपुटे छायाचित्रं विना प्रपत्रम् उपलब्धम्

इतरथा अनुसूचितजातीयानां, ओबीसी अल्पसंख्याकानां विशेषसक्षमजनानाञ्च सशक्तिकरणविभागेन द्वयोः छायाचित्रे अपहृत्य प्रपत्रे परिवर्तनं कृत्वा जालपुटे छायाचित्ररहितं प्रपत्रं स्थापितमस्ति। महिलाः एतत् प्रपत्रं पूर्यित्वा प्रस्तोतुं शक्नुवन्ति। प्रपत्राणि केवलं प्रस्तूयन्ते, अस्मिन् विषये आचारसंहितायाः निवृत्त्यनन्तरमेव अधिका कार्यविधिः भविष्यति। जनाः esoma.hp.gov.in इत्यस्मात् नूतनस्य प्रपत्रस्य अधोभारणं (डाउनलोड) कर्तुं शक्नुवन्ति।

Follow us on
Facebook
@himsanskritnews

महाकवि-कालिदासस्य जीवनाधारितं कालिदासकीर्तनम् नाटकस्य पालिताणायाम् प्रस्तुतिः

हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीशडाभी, अहमदाबाद- गुजरातम्।

गुजरात- राज्य- संगीत- नाटक- अकादमी इत्यस्यार्थिकसहयोगेन विजुअल आर्ट्स इति संस्थायाः आलोके कालिदासकीर्तनम् इति संस्कृतनाटकस्य प्रस्तुतिः महिला महाविद्यालयस्य अनौपचारिकसंस्कृतशिक्षणकेन्द्रस्य (नटराज- संस्कृत- नाट्यदलस्य) छात्राभिः मञ्चन कृतम्। विशालभाई जोशी, भूपेन्द्रसिंह गोहिल, अमितभाई प्रबातानी, कल्पेशभाई पंडया, मयूरसिंह सरवैया, शांतिभाई मेहता, नरेन्द्रभाई त्रिवेदी इमे उपस्थिताः आसन्। डॉ. पंकज त्रिवेदीद्वारा लिखितम्, श्री जिग्नेश व्यासद्वारा निर्मितम्, तथा च निर्देशकरूपेण अमर सिंह राठौड़, संगीत सम्पादनं च डॉ. हरेश मेहता एवं प्रशांत उपाध्याय एताभ्यां कृतम्। विजयसिंह चौहान मिलनभाई पाठकमहोदयौ प्रकाशायोजनं कृतवन्तौ। नेपथ्यस्य भूमिकां एम. ओ. बारैया, कृपालीबेन कामलिया, दिलशाद पाटडिया च संपादितवन्तः। कसंबो इति गुजराती चलचित्रकलाकारः कबीर बारोट अस्मिन् नाटके भूमिकाम् साधितवान् सोन्डागर मयूरी, चौहान दर्शना, त्रिवेदी कौशा, चूड़ेसरा आफ्रोन, वधासिया मानसी, सरवैया वर्षाबा, बोरीचा माया, जोशी कृपाली, डाभी जल्पा, सरवैया रुचिता, सोंडागर तन्वी, मेहता निधि, भादरका सोनी, याः कालिदास कीर्तनमे नाटकम्। सोलंकी कौशिका एताः विभिन्नानि पात्राणि कृतवत्यः। संस्कृतनाटकस्य सजीवप्रसारणे बहुसंख्याकाः नाटकप्रेमिणः सम्मिलिताः। नाटके भागं गृहीतवन्तः सर्वेऽपि प्रमाणपत्रेण सम्मानिताः। डॉ. पंकज त्रिवेदी समुचितं सम्बोधनं दत्त्वा स्पष्टं कृतवान् यत् संस्कृतभाषाशिक्षणेन समग्रविकासः भवति। नाटकस्य निर्माता जिग्नेशव्यासमहोदयः नाटकस्य सम्पूर्णं परिचयं दत्त्वा नाटकस्य रुचिम् उत्पादितवान्। नाटकेन सह सम्बद्धानां सर्वेषां स्मरणं कृत्वा अभिनन्दनं कृतवान्। सर्वे आनन्देन आगत्य संस्कृतभाषायां रुचिं प्रदर्शितवन्तः। छात्राणां चरित्रे प्रवेशं कृत्वा सहजतया संस्कृतं वदन्तं दृष्ट्वा अतिथयः प्रेक्षकाः च आनन्दिताः अभवन्। अमरसिंहराठौड़वर्यः पात्राणां गौरवं रक्षितुं कार्यं कृतवान्। अन्ते सर्वे मधुरमुखैः अभिवादनं कृतवन्तः।

संस्कृतभारती पालितानाद्वारा संस्कृतगौरव- परीक्षाप्रतिनिधेः सम्मानं समारोहोऽभवत्

हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीश डाभी, कर्णावती (गुजरातम्)

संस्कृतभारती, पालिताना प्रतिवर्षं आयोजितायाः संस्कृतगौरवपरीक्षायाः प्रमाणपत्रं वितरति। तत्र कार्यक्रमे प्रतिनिधिसंस्कृतशिक्षकान् च अभिनन्दितवती। अतिथिभिः दीपप्रज्वलनेन कार्यक्रमस्य आरम्भः कृतः। "कालिदास-कीर्तनम्" नटराज संस्कृतनाटयादलस्य छात्राभिः संस्कृतनाटकं प्रस्तुतम्। महाकवि- कालिदासस्य जीवनाधारितं नाटकं मञ्चितम्। गौरवपरीक्षायां पालितानानगरे 13 संस्थाः आसन्। प्रतिनिधि संस्कृतशिक्षिका मायाबेन बोरीचा (पी. एन.

आर. प्रा. विद्यालयः) जयभाई जानी (यू. सी. गांधी प्रा. विद्यालयः), किंजलबेन (अम्बेडकर प्रा. विद्यालय), आशिषभाई त्रिवेदी (गायत्री प्रा. विद्यालय) किंजलबेन (गुरुकूल प्रा. विद्यालय), महासंकरभाई बारैया (सी. एम. एम. विद्यालय), शीतलबेन दाभी (विरायतन प्रा. विद्यालय), कनाडा साहेब (पालिताना उच्च विद्यालय), धवलभाई मेहता (एम. एम. कन्या विद्यालय) अमरसिंह राठौड़ (महिलामहाविद्यालयः पालिताना), कृपालीबेन कामलिया (स्नातकोत्तर केन्द्रम्, पालिताना) एते समवेताः आसन्। केन्द्रीयसंयोजकः डॉ. पंकज त्रिवेदीमहोदयः प्रमाणपत्रेण सम्मानितः। प्रत्येकं प्रतिनिधीनां संस्कृतशिक्षकाणाम् अभिनन्दनं जातम्। संस्कृतभारती साप्ताहिकसंयोजिका दिलशादभगिनी पाटडिया सम्पूर्णं संस्कृतगौरवपरीक्षाविषयकम् उक्त्वा कृत्वा मनोबलं वर्धितवती। संस्कृत भारती बालकेन्द्रसंयोजिका मायाभगिनी बोरीचा, नगरसंयोजिका कृपालीभगिनी कामलिया, संस्कृतकेन्द्रशिक्षकः अमर सिंह राठौड़, केन्द्र संयोजकः डॉ. पंकज त्रिवेदी एते सर्वे मिलित्वा कार्यं साधयन्तः सन्ति।

संस्कृतिः केवलं संस्कृतात् एव लभ्यते- डॉ. विपिनकुमार द्विवेदी

हिमसंस्कृतवार्ता: उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थानेन भाषाविभागस्य अन्तर्गतं सञ्चालितस्य ऑनलाइन संस्कृतभाषायाजनायाः अन्तर्गतं सञ्चालितस्य सद्यास्क- सरल- संस्कृतसम्भाषणकक्षायां बौद्धिकसत्रस्य आयोजनं कृतम्। उद्घाटनमस्य प्रशिक्षु शिवंतिवारी द्वारा विहितम्। सत्रास्य संचालनं मनोरमा कृतवती। उद्घाटनसम्बोधनकथनं प्रशिक्षकः शशिकांतः कृतवान्। संस्थानगीतिका कुमुदमहोदया द्वारा प्रस्तुता। विनीतः स्वागतगीतं गीतवान्। स्वागतभाषणं अतिथिपरिचयं च प्रशिक्षकः गणेशद्विवेदी दत्तवान्। मुख्यातिथिः संस्कृतप्रेमी, देशभक्तश्च विद्वान् डॉ. विपिनकुमार द्विवेदी इत्ययं कथितवान् यत् सर्वाणि मूल्यानि संस्कृते समाविष्टानि सन्ति। बहुविषयेषु सूचनां दत्त्वा सः उक्तवान् सम्पूर्णा सृष्टिः संस्कृते एव विद्यते। एतत् श्रुत्वा एव सर्वे मुग्धाः सम्मोहिताः च भवन्ति। संस्कृतभाषा न केवलं भारते एव पूज्यते अपितु सम्पूर्णं जगत् तथा दर्शितं मार्गम् अनुसरति। सः अवदत् यत् वेदपुराणादिकं संस्कृते एव निहितमस्ति। गर्भधारणात् मृत्युपर्यन्तं सर्वे संस्काराः संस्कृतभाषायामेव अस्माकं कृते उपलभ्यन्ते। गीता इत्यादिषु विषयेषु अपि प्रकाशं क्षिप्तवान्। प्रशिक्षकान् प्रोत्साहयन् मुख्यातिथिः अवदत् यत् अस्माकं चरित्रं ब्राह्मणेन सदृशं भवेत्, अस्माकं बलं क्षत्रियस्य इव भवेत्, अस्माकं व्यापारः वैश्यस्य इव भवेत्, अस्माकं कर्म शूद्रस्य इव भवेत्।

शशिकांतः। जीवने काश्चन समस्याः उत्पद्यन्ते एव अस्माकं मुखं दुःखदं भवति, तदा संस्कृतभाषायां निहितग्रन्थान् अवलोक्य तेषां दर्शितं मार्गं अनुसरणं कर्तव्यम्। सत्रे प्रशिक्षक विनोदकुमारत्रिपाठी प्रतिभागिभ्यः धन्यवादं दत्तवान्। प्रशिक्षु हरिवल्लभा महोदय शान्तिमन्त्रं कृतवान्। कार्यक्रमस्य अन्ते प्रशिक्षकः डॉ. सत्यप्रकाश मिश्रः छात्राणां कृते कक्षासम्बद्धाः सूचनाः प्रदत्तवान्, प्रचारार्थं च प्रेरितवान्। कार्यक्रमे विनय श्रीवास्तवः उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थानस्य निदेशकः, प्रो. अधिकारी डॉ. दिनेश मिश्रः, सर्वेक्षिका डॉ. चंद्रकला शाक्यः, प्रशिक्षणप्रमुखः सुधिष्ठमिश्रः, समन्वयकः धीरजमैठाणी, दिव्यरंजनः राधाशर्मा, अनिलगौतमः, संस्थानप्रशिक्षकः डॉ. सत्यप्रकाशमिश्रः, विनोदकुमारत्रिपाठी, शशिकांतः, धनंजयः, गणेशदत्तद्विवेदी, इत्यादयः अन्ये शिक्षकाः अन्ये च सामाजिकाः जनाः ऑनलाइनमाध्यमेन उपस्थिताः आसन्।

सिरमौरस्य नाहने संस्कृतभारत्याः सम्पन्नं जनपदसम्मेलनम्

संस्कृतभारती, हिमाचलप्रान्तद्वारा सिरमौरजनपदे 17 मार्च 2024 दिनाङ्के जगन्नाथमन्दिरम्, बड़ाचौक, नाहने जनपदसम्मेलनम् आयोजितमासीत्। एषः कार्यक्रमः प्रातः 10:30 वादनात् 03:00 वादनपर्यन्तमायोजितम्। सम्मेलनेऽस्मिन् सत्रद्वयमासीत्। प्रथमे सत्रे मुख्यातिथिः रूपेण श्रीमान् सोमदत्तमहोदयः (सह-जिलाकार्यवाहः, सिरमौरः), मुख्यवक्ता रूपेण श्रीमान् ज्ञानेश्वरशर्मा (प्रान्तसहमन्त्री, संस्कृतभारती), कार्यक्रममाध्यक्षः डॉ. जगतरामशास्त्रिमहोदयः (सिरमौरजनपदाध्यक्षः) आसीत्। सत्रे अस्मिन् ppt. माध्यमेन सङ्घटनपरिचयः कार्यविभागस्य परिचयश्च जातः। तदान्तरं चायपानम् अपि आसीत्। द्वितीये सत्रे

मुख्यतिथिः रूपेण श्रीमान् चन्द्रशेखरमहोदयः (रा.सं.सङ्घस्य सोलनविभाग-सङ्घचालकः), कार्यक्रममाध्यक्षः डॉ. जगतरामशास्त्रिमहोदयः (सिरमौरजनपदाध्यक्षः), मुख्यवक्तारूपेण श्री देवांशुकृष्णः (कुरुक्षेत्रमहानगर-सङ्घटनमन्त्री) आसीत्। सत्रे अस्मिन् सङ्घटनस्य आयामाणां विषये-विविधविभागाणां विषये परिचयः जातः। ज्ञानेश्वरमहोदयेन उक्तं यत् विना संस्कृतं संस्कृतिः अपि नास्ति, यदि भारतं पुनः विश्वगुरुरूपेण द्रष्टुम् इच्छन्ति चेत् संस्कृतं प्रत्येकस्य सामाजिकस्य, प्रत्येकस्य जनस्य व्यवहारिकीभाषा भवेत्। सोमदत्तमहोदयेन उक्तं यत् अस्माकं भारतस्य भाषा संस्कृतभाषा अस्ति, एषा भाषा यदि व्यवहारे आनीत्वया चेत् अस्माभिः प्रतिदिनम् अभ्यासः करणीयः भविष्यति। कार्यक्रमे संस्कृतस्य प्रचारप्रसारविषये चर्चाः कृताः। कथं जन-जन भाषा संस्कृतभाषा भवेत्। कथमस्माभिः संस्कृतकार्यं करणीयमस्ति। मञ्चसञ्चालनं महोदयराकेशौ कृतवन्तौ। सम्मेलने अस्मिन् 100 अधिकाः सामाजिकाः, संस्कृतकार्यकर्तारश्च आसन्।

॥ श्रीरामायणकथा ॥

कर्णवधम्

दुःशासनस्य मृत्योरनन्तरम् अर्जुनस्य कर्णेन सह प्रत्यक्षं युद्धम् प्रारभत्। उभौ युद्ध क्षेत्रे परस्परं बाणान् छिनत्तः स्म। अर्जुनः कर्णस्य सारथीं शल्यं व्रणितं कृतवान्। तस्मिन् भयङ्करे युद्धे यत्र कर्णेन आग्नेयास्त्रस्य प्रयोगं कृतम् तत्रैव अर्जुनेनापि वारुणास्त्रस्य प्रयोगं कृत्वा तस्य प्रतिकारं कृतम्। पुनः कर्णः वायवास्त्रप्रयोगेन मेघान् उड्डीयत्। तदा अर्जुनः नागास्त्रं प्रक्षिप्तं, यस्य प्रतिरोधाय कर्णः गरुडास्त्रेण प्रतिक्रियाम् अददात्। अर्जुनस्य पार्श्वे "नारायणस्त्रम्" अपि आसीत्, परं तस्य प्रयोगं तेन न कृतम् यतोहि मानवयुद्धे नारायणास्त्रं निषिद्धम् भवति। कुपितेन कर्णेन एकस्य अमोघ दिव्यास्त्रस्य प्रयोगं कृतं परन्तु कृष्णेन निज रथस्य अश्वान् किञ्चित् नत्वा चातुर्येण तस्यापि प्रतीकारं कृतम्।

दौर्भाग्यात् एतस्मिन्नेव क्षणे कर्णरथचक्रं भूमौ एकस्मिन् गर्ते निमग्नम् जातम्। कर्णः रथस्य चक्रं उत्थापनार्थं प्रार्थितवान् यत् अर्जुनः धर्मयुद्धनीत्यानुसारं किञ्चित्कालं यावत् बाणान् न चालयेत्, परन्तु अर्जुनः अवदत्- भो! पापी कर्ण! कथं न स्मरसि? यदा युष्माभिः पापकैः निशस्त्रस्य अभिमन्योः हत्या कृता आसीत्। अभिमन्युं मारयन् भवतः धर्मः कुत्र गतासीत् तदपि स्मरतु। अर्जुनस्य वचनानि श्रुत्वा कोपावेष्टितः कर्णः अर्जुनस्य वक्षस्थले तीव्रसायकप्रहारमेकं करोति येन अर्जुनः मूर्च्छितः भूत्वा रथस्य पृष्ठ भागे पतितः इति दृष्ट्वा शीघ्रमेव कर्णः स्व रथस्य चक्रसिद्धाय तत्परः अभवत्। किञ्चित्कालानन्तरं अर्जुनः चेतनाम् अवाप्तवान्। कर्णं निरायुधं दृष्ट्वा कृष्णः अर्जुनं प्रति अवदत् यत् एषः कर्णस्य वधाय सम्यक्कालोऽस्ति, अन्यथा त्वं कर्णवध कदापि न कर्तुं शक्नोषि। अर्जुनः अपि तथैव अकरोत्। तेन कर्णस्य शिरः अर्धचन्द्र नामकेन शरप्रहारेण तस्य शरीरात् विच्छिन्नः कृतः। कर्णस्य मृतमात्रेण कौरवेषु सर्वत्रैव हाहाकारः कोलाहलश्च संव्याप्तः। तस्य परलोकगमनात् दुर्योधनः अतीव चिन्तितः दुःखितश्चाभवत्। कृपाचार्यः दुर्योधनं प्रति अवदत् यत् इदानीं पाण्डवैः सह सन्धिः आवश्यकी अस्ति अतः सन्धिः कर्तव्या। परन्तु दुर्योधनः पुनरपि युद्धमेव इच्छति स्म। दुर्योधनः उवाच हे कृपाचार्य अधुना तु अस्मद् पक्षे भवान् अस्ति, तत्रैव अजेयः अमरश्च अश्वत्थामा अपि अस्ति अपरे च बलशाली मातुलः शल्य अपि अस्ति अतः युद्धमेव भविष्यति वयमेव जेष्यामः। अहं इच्छामि यत् श्वः मातुलः शल्यः सेनापतिः भविष्यति। रात्रौ एव शल्यः अग्रिमदिवसाय सेनापतिपदं स्वीकरोति।

धारावाहिकं गीताप्रश्नोत्तरम् - २०

अर्जुनः- हे कृष्ण! यदि स्वधर्मस्य पालनम् एव श्रेष्ठं, तर्हि मनुष्यः अनिच्छन् अपि पुनः बलात् नियोजित इव कस्य प्रेरणया, सः स्वधर्मं परित्यज्य पापम् अर्थात् अधर्मम् आचरति ?
श्रीकृष्णः- पार्थ! रजोगुणात् समुद्भवः कामः एव पापकर्म कारयति। अस्मात् कामात् क्रोधः उत्पन्नः भवति इति त्वं विद्धि। असौ कामः महाशनः, महापापी च वर्तते। एनं कामं हि अस्मिन् विषये महान्तं वैरिणं विद्धि।
अर्जुनः- कामनामकः अयं महापापी किं करोति भगवन्?
श्रीकृष्णः- यथा धूमेन अग्निः, मलेन दर्पणम्, उल्बेन च गर्भः आव्रियते, तथैव एषः कामः 'जीवने पापाचरणं न करिष्ये' इति भावनाम् आवृत्य मनुष्यं बलात् पापं कारयति। अतः पार्थ! असौ कामः अग्निवत् न कदापि तृप्यति, तथा अयं विवेकवतां साधकानां नित्यशत्रुः वर्तते। अनेन महापापिना हि मनुष्यस्य विवेकः आव्रियते।
अर्जुनः- कुत्र निवसति अयं कामः भगवन्?
श्रीकृष्णः- अयं कामः मनुष्यस्य इन्द्रियेषु, मनसि, बुद्धौ च एषु त्रिषु स्थानेषु निवसति। एतैः इन्द्रियादिभिः देहाभिमानिनः मनुष्यस्य ज्ञानम् आवृत्य तं विमोहयति।
अर्जुनः- अस्य कामस्य नाशः कथं भवेत्, किम् अहं तं नाशयितुं शक्नुयाम् भगवान्?
श्रीकृष्णः- अवश्यं शक्यसि अर्जुन! परं त्वं ततः पूर्वम् इन्द्रियाणि सर्वतः संयम्य एव एनं ज्ञानविज्ञानादिकस्य नाशकं महापापिनम् एतं कामं मारयितुं शक्यसि, अतः तव शत्रुम् एतम् अवश्यं मारय।
अर्जुनः- त्वया सूचितः अयम् उपायः मया कथं करणीयः भगवन्?
श्रीकृष्णः- अर्जुन! शरीरात् इन्द्रियाणि पराणि, अर्थात् बलयुतानि, सूक्ष्मरूपाणि वा सन्ति। एवमेव इन्द्रियेभ्यः मनः परं स्यात्, मनसः परा बुद्धिः, बुद्धेः च परः कामः वर्तते। अतः हे महाबाहो! इत्थं बुद्धेः अपि कामं परं ज्ञात्वा आत्मना आत्मानं वशीकृत्य त्वम् एनं दुर्जयं नित्यशत्रुं मारय इति। (गीता - ३/३६-४३)
(भगवद्गीताग्रन्थम् अनुसृत्य सज्जीकृते अस्मिन् गीताप्रश्नोत्तरे कर्मयोगनामकः तृतीयोऽध्यायः सम्पूर्णः।)
श्रीकृष्णार्पणमस्तु। (अनुवर्तिष्यते)

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

रॉयल चैलेंजर्स बेंगलोरदलेनविजिता महिला- भारतीय- प्रीमियर- लीगप्रतिस्पर्धा

फाइनल क्रीडायां देहली कैपिटलदलम् अष्टस्तोभैः पराजित्य विजिता इयं स्पर्धा सोफी मोलिनक्स प्रतिस्पर्धायाः, दीप्ति शर्मा च श्रृंखलायाः सर्वश्रेष्ठक्रीडिका

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. अमित शर्मा।

अस्य वर्षस्य महिला- भारतीय- प्रीमियर- लीगप्रतिस्पर्धा रॉयल चैलेंजर्स बेंगलोरदलेन देहली कैपिटल्सदलम् अष्टस्तोभैः पराजित्य विजिता। देहलीस्थे अरुण जेटली अन्ताराष्ट्रीये क्रीडांगणे जातायामस्यां प्रतिस्पर्धायां टॉसं विजित्य देहली कैपिटल्सदलेन प्रथमं फलकक्रीडा चयनित। देहली कैपिटल्सदलेन 18.3 कन्दुकचक्रेषु 113 धावनांकाः एव कृताः। देहली पक्षतः मैग लेनिंग 23, शैफाली वर्मा च 44 धावनांकान् कृतवत्यः। बेंगलोरपक्षतः श्रेयंका पाटिलः 4, आशा शोभना 2, सोफी मोलिनक्स च

3 स्तोभान् प्राप्तवत्यः। देहली दलेन बेंगलोरदलाय विजेतुं 114 धावनांकानां लक्ष्यं दत्तम्। लक्ष्यप्राप्तिक्रमे बेंगलोरपक्षतः दलनायिका स्मृति मंधाना 31, सोफी डिवाइन 32, एलिस पैरी अविजिता 35*, ऋचा घोष च अविजिता 17* धावनांकानां योगदानं दत्तवत्यः। देहली पक्षतः शिखा पांडे, मिन्नु मनी च 1-1 स्तोभं प्राप्तवत्यौ। एवं 19.3 कन्दुकचक्रेषु 2 क्रीडिकाहानौ बेंगलोरदलेन 115 धावनांकाः कृता, प्रतिस्पर्धा च अष्टस्तोभैः विजिता। सोफी मोलिनक्स प्रतिस्पर्धायाः, दीप्ति शर्मा च श्रृंखलायाः सर्वश्रेष्ठक्रीडिका।

घोरावालप्रखण्डक्षेत्रे लोकहिताय प्रचल्यते महाज्ञानयज्ञः

हिमसंस्कृतवार्ता :- ईशानः का०हि०वि०। घोरावालप्रखण्डक्षेत्रस्य औरहीनामप्रसिद्धग्रामे स्थितस्य माताकालीमन्दिरस्य सुन्दरपरिसरे चलन्त्याश्रीमद्भागवतज्ञानयज्ञस्य सप्तमदिवसे रविवासरे व्यासपीठतः कथां कथयन्ते सति पंडितगणेशदेवपाण्डेयः श्रीकृष्णस्य विवाहस्य कथां कथयति स्म, स्यमन्तक मणि-प्रद्युम्नेतेषाम् अत्यन्तं सुन्दरं रुचिरं सभावं वर्णनं प्रस्तुतवान्। तेन उक्तं यत् अस्मिन् पृथिव्यां श्री हरिविष्णुः अवतारः सम्पूर्णस्य जगतः कल्याणाय एव अस्ति। श्रीमद्भागवतस्य कथां कथयति यः शृणोति च सः अपि महागुणेन धन्यो भवति। एतेन च तेषां समग्रोत्तरस्य कल्याणं भवति। कथां अग्रे नीत्वा श्रीकृष्णस्य पुत्रः प्रद्युम्नः कामदेवः एवेत्यवदत्। सत्रजितेन श्रीकृष्णे स्यमन्तकरत्नस्य चौरणमिति मिथ्यारोपः कृतः। पश्चात् श्रीकृष्णः तं रत्नं जामवन्तदेवेन ग्रहीतवान् एवं तेन पुत्र्या सह विवाहं कृत्वा पुनः आगत्य सत्रजिताय रत्नं प्रत्यागच्छत्। सत्रजितः अतीव लज्जितो भूत्वा स्वपुत्रीं सत्यभामां श्रीकृष्णेन सह विवाहं कृतवान्। कथासंकर्ता बाणासुर-जरासन्ध-शिशुपाल-कथां विस्तरेण कथयति स्म। सुदामाचरित्रस्य एवं श्रीकृष्णसुदामामिलनकथां च श्रावितवान् तामद्भुतां सभावकथां श्रुत्वा भक्ताः समस्ताः भावुकाः अभवन्। प्राङ्गणे आचार्यरामानन्दपाण्डेयः पूजनं सम्पादितवान्। मुख्ययज्ञाचार्य पं हरिराममिश्रस्य नेतृत्वे यज्ञः सम्पादितः तथा च बहूनां श्रद्धालुभिः यज्ञमण्डपस्य परिक्रमा कृता। अवसरेऽस्मिन् महन्त श्रीश्यामबिहारीगिरीवर्यः, मीमांसा शास्त्रस्य कर्मकाण्डविशेषज्ञः काशीहिन्दूविश्वविद्यालयः छात्रः पण्डितश्रीराजकुमारशुक्लः, कमलेशमिश्रः, मिथिलेशमिश्रः मोहनतिवारीवर्यः, अंकितमिश्रः, दीपकतिवारीवर्यः,

लवकुशपाठकः, राहुलमिश्रः एवं नैकाः निजार्जितपुण्यकृतेन तत्र उपस्थिताः भक्तवर्षाश्च आसन्